

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**REGLEMENTĂRI, PROIECTE ȘI
PROGRAME PENTRU PROTECȚIA ȘI
PROMOVAREA PRODUCĂTORILOR
LOCALI – ASPECTE COMPARATIVE**

studiu documentar

februarie 2025

Materialele elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:

Documentare și sinteză: Irina-Sorina ANASTASE, consilier parlamentar; Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

CONSIDERAȚII GENERALE	4
UNIUNEA EUROPEANĂ	5
AUSTRIA	6
BELGIA	9
BULGARIA	11
FRANȚA	13
GERMANIA	15
GRECIA	17
ITALIA.....	19
POLONIA.....	21
SPANIA.....	24
UNGARIA	26
WEBOGRAFIE	27

CONSIDERAȚII GENERALE

Producătorii locali reprezintă un element-cheie al politicilor din domeniul agriculturii, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul fiecărei țări în parte.

Importanța acestora, inclusiv prin prisma păstrării tradițiilor naționale, face ca țările să depună eforturi constante pentru dezvoltarea de politici publice care să îi protejeze și să îi susțină pe producătorii locali. Fie că vorbim de producătorii de produse agro-alimentare și de băuturi alcoolice tradiționale sau de meșteșugari și artizani, continentul european se bucură de o diversitate remarcabilă în acest domeniu.

Uniunea Europeană nu dispune de o lege unică dedicată exclusiv protecției producătorilor locali, dar utilizează un ansamblu de reglementări și politici care, împreună, contribuie la susținerea și protejarea acestora. De asemenea, legislația aplicabilă producătorilor locali din statele europene variază în funcție de fiecare țară. Este important de precizat că politicile de dezvoltare rurală din țările UE sunt concepute pentru a sprijini sustenabilitatea socială, economică și de mediu a zonelor rurale și sunt puse în aplicare fie prin programele de dezvoltare rurală cofinanțate de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), fie prin programe suportate de bugetele naționale.

Prezentul studiu cu caracter documentar oferă atât o privire de ansamblu asupra reglementărilor de la nivelul UE, cât și a legislației și politicilor cu privire la acest domeniu din 10 țări relevante. Este important de precizat că toate țările europene se aliază Politicii Agricole Comune, folosesc instrumentele UE de finanțare și dezvoltare, iar guvernele pun la dispoziția IMM-urilor diverse programe de finanțare și consultanță. De asemenea, țările europene oferă reduceri la acciza pe alcool tuturor producătorilor locali, în funcție de tipul de băutură și de cantitatea produsă.

Lucrarea de față va trece în revistă în special politicile pe care fiecare țară în parte le-a dezvoltat și care reprezintă exemple de bune practici, concentrându-se pe 3 mari categorii de producători locali: de produse agro-alimentare, de alcool și de produse artizanale/ meșteșugărești (categorie în care intră inclusiv îmbrăcăminte, bijuterii, produse hand-made, produse din lemn, etc.).

UNIUNEA EUROPEANĂ

Uniunea Europeană nu dispune de un cadru juridic dedicat exclusiv protecției producătorilor locali, dar utilizează un ansamblu de reglementări și politici care, împreună, contribuie la susținerea și protejarea acestora. Iată câteva instrumente legislative și politici relevante, care sunt folosite/ respectate de către toate țările analizate:

- **Politica Agricolă Comună (PAC):**

Noua Politică Agricolă comună 2023-2027¹, urmărește să asigure un viitor durabil pentru agricultorii europeni, să ofere un sprijin mai bine direcționat fermelor mai mici și să permită o mai mare flexibilitate țărilor UE pentru a adapta măsurile la condițiile locale. Agricultură și zonele rurale ocupă un loc central în Green Deal-ul european, iar PAC 2023-27 va fi un instrument-cheie în realizarea ambițiilor strategiilor *„De la fermă la furculiță”*² și *„Biodiversitate”*³. Prin diverse măsuri (plăți directe, programe de dezvoltare rurală, sprijin pentru agricultură ecologică etc.), PAC vizează creșterea competitivității, asigurarea unui venit echitabil și sprijinirea zonelor rurale, ceea ce include și producătorii locali. Potrivit datelor oficiale, în Uniunea Europeană sunt 11 milioane de agricultori, din care mulți lucrează în exploatații familiale relativ mici, care funcționează independent unele de altele.

- **Protecția Denumirilor de Origine și a Indicațiilor Geografice**

Regulamentul (UE) nr. 1151/2012⁴ stabilește schemele de calitate pentru produsele agricole și alimentare, cum ar fi „Denumire de Origine Protejată” (DOP), „Indicație Geografică Protejată” (IGP) și „Tradițional Garantat” (TG). Aceste instrumente juridice au scopul de a proteja denumirile care au o legătură strânsă cu o anumită zonă geografică, contribuind astfel la diferențierea produselor locale pe piață și la combaterea fraudei în etichetare.

- **Legislația privind concurența și ajutorul de stat**

UE reglementează, de asemenea, aspecte legate de concurența loială prin regulile privind ajutorul de stat⁵, pentru a se asigura că intervențiile guvernamentale nu denaturează concurența pe piața internă. Aceste norme pot oferi un cadru de referință pentru măsurile de sprijin acordate producătorilor locali, asigurându-se că acestea nu avantajează în mod disproporționat un anumit sector sau regiune.

- **Instrumente de finanțare și dezvoltare regionale**

Pe lângă PAC, există fonduri structurale și de coeziune care vizează dezvoltarea regională și rurală. Acestea pot fi utilizate pentru proiecte ce sprijină producția locală,

¹ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en

² https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

³ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151>

⁵ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/82/politica-in-domeniul-concurente>

inovația în sectorul agricol și alimentară, dar și dezvoltarea infrastructurii necesare pentru susținerea producătorilor locali.

- **Producția Ecologică**

Uniunea Europeană a stabilit norme pentru producția ecologică și etichetarea produselor ecologice⁶, asigurând standarde uniforme pentru producătorii din toate statele membre. Aceste reglementări acoperă toate etapele lanțului de aprovizionare ecologică, de la producție până la comercializare.

- **Organizații de Producători și Organizații Interprofesionale**

UE recunoaște și sprijină formarea acestor organizații⁷ pentru a îmbunătăți poziția producătorilor pe piață și pentru a facilita gestionarea comună a producției și comercializării produselor agricole.

În concluzie, protecția producătorilor locali în UE nu se realizează printr-o legislație unică, ci printr-un set integrat de politici, reglementări și instrumente financiare care, la nivel european, național și regional, au ca scop sprijinirea și promovarea producției locale, garantarea calității și asigurarea unei concurențe echitabile.

AUSTRIA

Fermele de familie din Austria furnizează în țară alimente de înaltă calitate acoperind o mare parte din necesarul majorității zonelor. Accentul pus pe regiunea de origine a produselor și pe calitate devin din ce în ce mai importante pentru cetățenii austrieci, motiv pentru care Ministerul Federal al Agriculturii, Silviculturii, Regiunilor și Gospodăririi Apelor a dezvoltat o serie de politici și programe în vederea încurajării producătorilor locali.

În primul rând menționăm că în Austria, pe lângă categoriile europene de sisteme de calitate (DOP, IGP, STG) există alte trei etichete de calitate a produselor locale certificate de către Agrarmarkt Austria (AMA)⁸, societate de interes public:

- Sigiliul de calitate AMA⁹ - este un program holistic de asigurare a calității, care include toate etapele de producție. Sigiliul de calitate AMA oferă informații fiabile despre originile trasabile, calitatea testată și despre faptul că alimentele premiate cu acest sigiliu au fost verificate independent. În prezent există aproximativ 44.000 de companii care participă la programul de sigiliu de calitate AMA.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=LEGISSUM:4353956>

⁷ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_ro#bargainingpower

⁸ <https://amainfo.at/>

⁹ <https://amainfo.at/siegel/ama-guetesiegel>

Sigiliul de calitate AMA servește drept ghid pentru alimentele convenționale. Când mărfurile poartă sigiliul roșu-alb-roșu, consumatorii pot fi siguri că: produsul provine 100% din Austria (carnea provine din Austria, animalul abatorizat provine exclusiv din Austria și a fost sacrificat în Austria). Același lucru este valabil și pentru lapte și produse lactate, cum ar fi brânza sau iaurtul (animalele trebuie să trăiască în ferme austriece și să fie mulse acolo, prelucrarea trebuie să aibă loc într-o fabrică locală de lactate). Marca AMA se aplică și ouălor și atestă că acestea provin dintr-o fermă locală, unde sunt sortate și ambalate. Fructele, legumele și cartofii cărora li se acordă sigiliul de calitate AMA roșu-alb-roșu sunt cultivate exclusiv în câmpuri, livezi și sere locale. Alimentele care au acest sigiliu se caracterizează printr-o calitate ridicată a ingredientelor. Cerințele sunt mai stricte decât legea și sunt verificate în mod cuprinzător de organisme de control independente. Sigiliul de calitate AMA este o marcă de calitate recunoscută oficial de către Ministerul Agriculturii, Pădurilor, Regiunilor și Gospodăririi Apelor din Austria.

Alte precizări:

- Sigiliul organic AMA¹⁰ - garantează o calitate ridicată a alimentelor, standarde stricte de mediu și originea trasabilă a tuturor produselor. Sigiliul organic roșu și alb AMA cu indicația de origine AUSTRIA garantează Austria ca loc de origine al materiilor prime agricole, precum și locul de prelucrare.

Sigiliul organic AMA este, alături de sigla ecologică UE, singurul sigiliu oficial pentru alimente ecologice din Austria. Cerințele sale depășesc cele ale regulamentului ecologic al UE. Carnea și produsele din carne pot purta sigiliul organic AMA roșu și alb numai dacă animalele s-au născut, au fost îngrășate, sacrificate și abatorizate în Austria.

- Sigiliul de calitate AMA GENUSS REGION¹¹ - este un sigiliu de calitate recunoscut de stat, care garantează calitatea și originea clară a produselor pentru comercianții direcți, micii producători de alimente, cum ar fi brutarii, cofetarii sau măcelarii, producătorii de alimente și restaurante.

Pentru primirea sigiliului de calitate AMA GENUSS REGION, materiile prime trebuie să provină din regiunile specificate de unitate. Aceste materii prime pot fi carnea, laptele și produsele lactate, ouăle, cartofii, fructele și legumele precum și peștele sau vânatul. Companiile participante trebuie să poată dovedi proveniența produselor pe care le folosesc prin facturi și bonuri de livrare. Acestea sunt verificate regulat de organele de control externe. Până în prezent aproximativ 2.000 de agenți de marketing direct, 400 de producători și 1.400 de restaurante au primit sigiliul de calitate AMA GENUSS REGION.

Tot pentru promovarea și încurajarea producătorilor locali de alimente guvernul austriac, prin Camerele de Agricultură, sprijină Asociația de marketing direct al fermierilor austrieci, care a dezvoltat proiectul "Lucruri bune de la

¹⁰ <https://amainfo.at/siegel/ama-biosiegel>

¹¹ <https://amainfo.at/siegel/quetesiegel-ama-genuss-region>

fermă”¹². Programul de calitate pentru marketing direct de către fermieri este implementat în toată Austria. Aproximativ 1.400 de companii membre participă în prezent la „Gutes vom Bauernhof”. Producătorii din program afacerile beneficiază de sprijinul Camerelor de Agricultură¹³ în materie de *advocacy*, relații publice, consiliere și asistență concretă cu marketing și sprijin de la experți în dezvoltarea de noi produse. În plus, există oportunități continue de formare suplimentară sau de participare la proiecte emblematic.

De asemenea, Ministerul Federal al Agriculturii, Pădurilor, Regiunilor și Gospodăririi Apelor promovează mâncarea regională cu diverse proiecte și programe precum:

- Registrul alimentelor tradiționale¹⁴ - își propune să colecteze, să publice și să păstreze cunoștințele tradiționale despre moștenirea culinară a Austriei.
- Inițiativa de conștientizare „Das isst Österreich”¹⁵ își propune să consolideze în mod durabil alimentele regionale și să ancoreze conștientizarea în societate cu privire la cât de importante și valoroase sunt produsele regionale. Inițiativa „Das isst Österreich” oferă o hartă digitală GENUSS pentru alimente regionale. Pentru prima dată, harta prezintă comercianți direcți, hangii, măcelarii și brutării cu produse regionale de calitate.
- Rețeaua culinară¹⁶ - o platformă pentru crearea de rețele și utilizarea sinergiei. Rețeaua Culinară a fost lansată în 2019 de către Ministerul Agriculturii. Este finanțat prin programul de dezvoltare rurală austriac și se află în AMA Marketing. A fost dezvoltată în comun cu statele federale și conține un program de lucru cuprinzător cu peste 30 de măsuri.
- Prin inițiativa „Austria mănâncă regional”¹⁷, guvernul federal dorește să se asigure că instituțiile publice se bazează pe alimente regionale pentru alimentație. Inițiativa își propune, de asemenea, să încurajeze cantinele și bucătăriile de mari unități să folosească din ce în ce mai mult alimente regionale și de sezon. 1,8 milioane de oameni din Austria primesc zilnic hrană în cantine, aproximativ 450.000 dintre ei în cantine publice (inclusiv organizații federale și de stat, precum și autorități municipale) care au un consum de bunuri de cca 1,35 milioane euro pe zi și peste 330 milioane euro pe an. Planul național de acțiune pentru achiziții publice durabile marchează o etapă importantă pentru achiziția regională de alimente în cantinele federale.

¹² https://www.gutesvombauernhof.at/oesterreich.html#content_top

¹³ https://www.gutesvombauernhof.at/oesterreich/richtlinien.html#content_top

¹⁴ <https://info.bml.gv.at/themen/lebensmittel/trad-lebensmittel.html>

¹⁵ <https://info.bml.gv.at/themen/lebensmittel/regionale-lebensmittel-initiativen/das-isst-oesterreich.html>

¹⁶ <https://info.bml.gv.at/themen/lebensmittel/regionale-lebensmittel-initiativen/netzwerk-kulinarik/das-netzwerk-kulinarik.html>

¹⁷ <https://info.bml.gv.at/themen/lebensmittel/regionale-lebensmittel-initiativen/regionale-oeffentliche-beschaffung.html>

În ceea ce îi privește pe micii producători de alcool, legea austriacă privind accizele prevede reduceri semnificative pentru micii producători de băuturi alcoolice, în special pentru distileriiile artisanale. De exemplu, o micro-distilerie care produce 100 de litri de alcool pur pe an va plăti doar jumătate din accizele normale pentru distilatele din fructe. Nivelul accizelor și ratele de impozitare pot fi consultate în temeiul legal austriac respectiv:

- Legea federală privind accizarea la alcool și mărfurile care conțin alcool¹⁸ (Legea privind taxa pe alcool 2022 - AlkStG 2022)
- Legea federală privind accizele la bere¹⁹ (Beer Tax Act 2022 - BierStG 2022) pentru bere (Partea 1), produse intermediare (Partea 2), vin spumant și vin (Partea 3)

Meșteșugarii și producătorii de produse de artizanat sunt de asemenea sprijiniți cu o serie de programe și măsuri de către guvernul austriac. De exemplu, bonusul pentru meșteșugari²⁰ implementat în iulie 2024 sprijină afacerile artisanale și oferă ajutor financiar clienților. Programul face parte din pachetul de locuințe și construcții al guvernului federal. Această măsură este menită să sprijine industria construcțiilor și meseriile calificate și, în același timp, să creeze stimulente pentru investiții în locuințe și spații de locuit. Bonusul de meșteșugar este un stimulent financiar pentru serviciile artisanale din zona rezidențială și de locuit privată. Se acordă suport pentru lucrări efectuate de către meseriași în locuință, de ex. zugrăvire, montaj bucătărie, faianță etc²¹. Pentru serviciile meșteșugărești de la 1 martie 2024 se pot solicita subvenții de minim 50 euro până la 2.000 euro de persoană/per unitate de locuit în 2024 și maxim 1.500 de euro de persoană/per unitate de locuit în 2025 - adică 20% dintr-un maxim de 10.000 de euro.

BELGIA

În Belgia, susținerea și protecția producătorilor locali se realizează printr-o combinație de politici publice, reglementări și programe, atât la nivel federal, cât și regional. Datorită structurii complexe a Belgiei, cu diferite regiuni și comunități, politicile pot varia între acestea.

În ceea ce privește produsele alimentare și băuturile alcoolice produse local, Belgia pune un accent deosebit pe protejarea și promovarea produselor tradiționale. Tocmai de aceea, țara are un număr semnificativ de produse care beneficiază de protecție prin DOP și IGP precum: Brânza de Herve, brânza de Chimay, brânza de Maredsous, Jambon d'Ardenne sau celebra ciocolată belgiană.

¹⁸ <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004876>

¹⁹ <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004874>

²⁰ <https://www.wko.at/oe/gewerbe-handwerk/handwerkerbonus-basisinformationen-zur-foerderung>

²¹ <https://www.bmaw.gv.at/Infos-FAQ/Handwerkerbonus.html>

Fiecare regiune a Belgiei (Flandra, Valonia și Bruxelles) are propriile sale inițiative și organisme responsabile de promovarea produselor locale și tradiționale. Iată câteva exemple:

- "Streekproducten Vlaanderen"²² este o marcă de calitate care identifică și promovează produsele regionale flamande. Clienții își pot alege producătorii în funcție de provincia în care își desfășoară activitatea ori în funcție de gama de produse pe care o oferă.
- În Regiunea Valonă, pe lângă sistemul european de calitate al indicațiilor geografice (IG) sau al producției ecologice, există un sistem regional de calitate diferențiată: eticheta „Qualité Plus”²³, care se adresează fermierilor sau producătorilor locali. „Qualité Plus” permite recunoașterea produselor agricole și a alimentelor care diferă de producția standard prin modul lor de producție sau printr-o valoare adăugată calitativă asupra produselor finite, obținute în conformitate cu un caiet de sarcini aprobat.
- Strategia Good Food²⁴ este o politică pro-activă, lansată și susținută de Regiunea Bruxelles pe o perioadă de 5 ani (2016-2020), care și-a propus să plaseze alimentele în centrul dinamicii urbane, abordând-o în toate dimensiunile sale: economică, socială și de mediu. Strategia de la Bruxelles Good Food a avut un dublu scop: cultivarea și procesarea locală a alimentelor sănătoase și ecologice și o dietă gustoasă și echilibrată accesibilă tuturor, alcătuită din cât mai multe produse locale. Încă de la început, strategia s-a bazat pe participarea părților interesate în lanțul alimentar, reunind în jur de o sută de participanți. Rezultatul a pus în valoare o viziune comună pentru 2035 și un program compus pe 7 axe strategice, prima și cea mai importantă fiind creșterea producției alimentare locale (și durabile).

De asemenea, Belgia este renumită pentru berea sa artizanală, iar guvernul sprijină activitatea micilor producători prin programe de finanțare și promovare. Una dintre cele mai populare inițiative private de promovare este „Route de la Bière”²⁵, un traseu turistic care promovează berăriile locale și producătorii de bere artizanală inițiat în 2013 de către L'Echappée Bière, prima agenție specializată în turismul berii din Franța și Belgia. Pentru a promova producătorii de bere artizanală, cramele și gastronomia locală, agenția organizează excursii cu bicicleta, drumeții, degustări, întâlniri, vizite, sau chiar sejururi. Promisiunea lor este că cei care pornesc pe traseul berii, de la Marea Nordului până la Rin, vor descoperi bucătari inovativi, hanuri reconfortante, tinere talente, taverna care au trecut testul timpului sau street food-ul urban.

²² <https://www.streekproduct.be/>

²³ <https://www.wallonie.be/fr/demarches/demander-la-certification-en-tant-que-produit-de-qualite-differenciee-qualite-plus>

²⁴ <https://goodfood.brussels/fr/content/la-strategie-good-food-2016-2020?domain=cit>

²⁵ <https://www.route-biere.com/>

În ceea ce privește meșteșugarii, aceștia sunt definiți de legea belgiană²⁶ ca fiind „Persoana fizică sau juridică activă în producția, transformarea, repararea, restaurarea obiectelor, prestarea de servicii ale cărei activități au aspecte în mod esențial manuale, un caracter autentic, dezvoltând un anumit know-how axat pe calitate, tradiție, creație sau inovație”.

Există un Registru al artizanilor²⁷ care conține principalele caracteristici ale persoanelor (fizice sau juridice) care au obținut recunoaștere legală (nume, adresa, sector de activitate etc.) și care continuă să respecte condițiile inițiale și în care în prezent sunt înregistrați 2.037 de artizani. Aceștia sunt concentrați în șapte ramuri de activitate cu 72,2% din total:

- produse alimentare (567 artizani, 21,2%),
- mobilier și decorațiuni interioare (312 artizani, 11,7 %),
- textile, piele și modă (278 artizani, 10,4%)
- lemn (266 meșteri, 9,9%),
- produse de lux (187 artizani, 7%),
- ceramică (184 artizani, 6,9%)
- construcții, reparații și renovare (136 meșteri, 5,1%).

Mai mult, Belgia organizează competiții oficiale pentru excelență profesională²⁸ care își propun să reunească cercurile profesionale și autoritățile publice. Concursurile profesionale se adresează angajaților IMM-urilor și persoanelor care desfășoară activități independente. În fiecare an acest format le oferă șansa artizanilor / meșteșugarilor de a câștiga titlul de cel mai bun meșter din profesia lor. Un titlu prestigios, deoarece există un singur concurs de excelență profesională recunoscut pentru fiecare profesie. Recunoașterea oficială a acestor concursuri a fost ratificată în 2009 prin legea privind concursurile oficiale de excelență profesională²⁹.

BULGARIA

Bulgaria, ca stat membru al Uniunii Europene, beneficiază de politicile și reglementările acesteia, dar are și propriile sale programe naționale pentru a sprijini producătorii locali, cu un accent special pe promovarea produselor locale și tradiționale.

Agencia Executivă pentru Promovarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii³⁰, instituție guvernamentală, oferă întreprinderilor mici și mijlocii, deci inclusiv producătorilor locali organizați astfel, toate instrumentele de care au nevoie pentru a-și desfășura activitatea în cele mai bune condiții, de la consultanță legislativă și informații comerciale la organizarea de cursuri, târguri și expoziții internaționale, materiale și cursuri.

²⁶ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2014031910&table_name=loi

²⁷ <https://weblis.economie.fgov.be/fr/artisan>

²⁸ <https://economie.fgov.be/fr/themes/entreprises/developper-et-gerer-une/reconnaitre-et-valoriser/concours-officiels-dexcellence>

²⁹ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2009051305&table_name=loi

³⁰ <https://www.sme.government.bg/>

Sub sloganul „Bulgaria - țara cu mii de gusturi”, Ministerul Agriculturii și Alimentației din Bulgaria desfășoară în prezent Programul-Cadru pentru produse tradiționale locale și regionale 2022-2032³¹. Scopul acestui program-cadru este de a evalua potențialul produselor tradiționale locale și regionale tradiționale și consolidarea legăturii acestora cu comunitățile, în vederea dezvoltării economiei locale economiei locale și a sectorului agroalimentar. Produsele incluse în programul cadru sunt:

1. Produse agricole și produse alimentare destinate consumului uman, inclusiv produsele pescărești;
2. Vinuri și produse vinicole aromatizate și produse pe bază de fructe
3. Vinuri și sorturi de oțet;
4. Băuturi spirtoase.

Partenerii-cheie în punerea în aplicare a programului sunt Ministerul Agriculturii și structurile sale (Agenția Bulgară pentru Siguranța Alimentară, Centrul pentru evaluarea riscurilor în lanțul alimentar, Agenția executivă a Viei și Vinului, etc.), Ministerul Economiei și Industriei, Ministerul Turismului, Ministerul Dezvoltării Regionale, Ministerul Culturii, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, reprezentanți ai regiunilor municipalităților și comunităților locale, ONG-uri din domeniul agriculturii și alimentației.

Printre direcțiile de acțiune ale programului-cadru se numără:

- Elaborarea unui cadru de reglementare pentru definirea conceptelor de produse tradiționale locale și produse tradiționale locale și regionale și introducerea unui mecanism de protecție a acestor produse
- Consolidarea capacității de monitorizare a conformității calității produselor
- Dezvoltarea și menținerea unei platforme în web care atrage atenția asupra importanței acestor produse și care să permită dezvoltarea de circuite scurte și organizarea turismului culinar și vitivinicol
- Sprijinirea producătorilor locali prin campanii de informare și promovare
- Îmbunătățirea fuziunilor între producătorii locali de produse agricole, alimentare și cu industria turismului
- Promovarea asocierii producătorilor locali de produse tradiționale.

De asemenea, Bulgaria acordă o importanță deosebită protejării și promovării produselor locale și tradiționale, inclusiv prin acordarea de denumiri de origine protejate (DOP) și indicații geografice protejate (IGP). Printre produsele tradiționale bulgărești protejate se numără brânza albă bulgărească, iaurtul bulgăresc, vinul și măslinile bulgărești.

³¹ https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2022/12/21/ramkova_programa.pdf

În ceea ce privește producătorii de produse artisanale și meșteșugarii, Bulgaria are o Cameră Națională de Meșteșuguri, care conține mai multe Camere Regionale. Membrii acestora sunt proprietari de întreprinderi meșteșugărești, meșteri, calfe și ucenici. Cea mai mare Cameră Regională este cea din Sofia³², care acoperă trei districte. Activitatea principală a camerei este apărarea intereselor și sprijinirea meșteșugarilor, asigurându-le egalitatea. De asemenea, Camerei Regionale de Meșteșuguri:

- asistă administrația de stat și municipală în eforturile lor de a promova dezvoltarea meșteșugurilor și de a dezvolta politica economică a acestora și finanțarea direcționată a programelor și proiectelor legate de meșteșuguri
- asistă membrii săi în organizarea și punerea în aplicare a pregătirii pentru meșteșuguri, desfășoară examene pentru recunoașterea calificărilor de meșteșuguri și eliberează certificate de calificare.
- controlează calitatea serviciilor artisanale și legalitatea activităților artisanale.
- emite certificate de origine pentru produsele fabricate în întreprinderi meșteșugărești, precum și alte documente de certificare în cazurile reglementate de lege.
- ține un registru al meșterilor și registre al ucenicilor, calfelor și maeștrilor.

FRANȚA

În Franța a fost adoptată Legea Egalim³³ nr 2018-938 (din 30 octombrie 2018) pentru echilibrul relațiilor comerciale din sectorul agricol și alimentar și hrana sănătoasă, durabilă și accesibilă pentru toți. Actul normativ limitează promoțiile și vânzările sub costuri în supermarketuri pentru a proteja producătorii agricoli. Legea a avut la bază faptul că producătorii de fructe și legume se confruntau adesea cu cumpărători puternici care erau capabili să găsească furnizori alternativi dacă negocierile eșuau, în condițiile în care ei nu aveau întotdeauna soluții de a găsi alți clienți în intervalul scurt de timp în care produsele perisabile puteau fi comercializate. Legea menționată corectează aceste dezechilibre prin interzicerea reducerilor, rabaturilor și restituirilor (RRR) pentru achiziționarea de fructe și legume proaspete. De asemenea, actul normativ împiedică practicarea prețurilor după vânzare, impune producătorilor și clienților să aibă un contract scris și reglementează și termenele de plată.

³² <http://www.rzk-sofia.com/>

³³ <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037547946>

Pe lângă politicile publice dezvoltate în domeniu, în acord cu Politica Agricolă Comună și celelalte reglementări europene, Ministerul Economiei, Industriei și Afacerilor Digitale francez promovează producătorii locali din țară prin punerea la dispoziția cetățenilor, pe site-ul instituției³⁴, a două mari liste care sunt actualizate regulat:

- Platforme alimentare³⁵ (inclusiv inițiative locale)
- Platforme non-alimentare³⁶ (inclusiv inițiative locale)

Accesând cele două liste, cetățenii au acces direct către site-uri care vând produse din diverse categorii, inclusiv la micii producători agro-alimentari din țară. Produsele pot fi astfel comandate facil, uneori fiind oferită posibilitatea ridicării comenzilor de la sediul producătorilor, alteori livrarea acestora.

Turismul de business know-how³⁷ este în plină expansiune și atrage un interes din ce în ce mai mare din partea publicului larg, în special în perioada verii (15 milioane de vizitatori pe an).

În ceea ce privește artizanii și meșteșugarii locali, Franța are o serie de politici publice pentru susținerea acestora, printre care se numără:

- Statutul de "Métiers d'Art"³⁸ (Meserii de Artă) acordat de Ministerul Culturii. Acest statut recunoaște și protejează meșteșugurile tradiționale, oferind sprijin financiar și promovare pentru atelierele care practică aceste meserii. Cele 281 de profesii artistice sunt definite prin lege și enumerate oficial printr-un decret³⁹. Inventarul de know-how artizanal ca parte a patrimoniului cultural imaterial⁴⁰ francez a permis o activitate semnificativă de localizare.
- Legea "Hamon" privind consumul⁴¹: aceasta lege include măsuri de sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv artizanii.
- Programul "Entrepreneurs de Demain"⁴²: acest program oferă sprijin financiar și consultanță pentru tinerii antreprenori, inclusiv pentru cei care doresc să înceapă o afacere în domeniul meșteșugurilor.
- Rețeaua "Villes et Métiers d'Art"⁴³: această rețea promovează colaborarea între orașe și atelierele de meșteșuguri, sprijinind dezvoltarea economică locală. Potrivit Asociației Orașelor și Meșteșugurilor, care gestionează această rețea, sectorul meșteșugăresc francez are în prezent aproape 60.000 de companii și generează o cifră de afaceri de 19 miliarde de euro.

³⁴ <https://www.economie.gouv.fr/plateformes-responsables>

³⁵ <https://www.economie.gouv.fr/plateformes-responsables#plateformes-alimentaires>

³⁶ <https://www.economie.gouv.fr/plateformes-responsables#plateformes-non-alimentaires>

³⁷ <https://www.entrepriseetdecouverte.fr/>

³⁸ <https://www.culture.gouv.fr/Thematiques/metiers-d-art/Les-metiers-d-art-en-France>

³⁹ <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000031941949/>

⁴⁰ <https://www.pci-lab.fr/en/>

⁴¹ https://www.economie.gouv.fr/files/20140328_loi_hamon_le-particulier.pdf

⁴² <https://www.entrepreneursdemain.fr/>

⁴³ <https://www.vma.asso.fr/>

GERMANIA

Potrivit Raportului de nutriție din 2024⁴⁴ al Ministerului Federal al Alimentației și Agriculturii (BMEL) din Germania, 77% dintre cetățeni se asigură că alimentele consumate provin din regiunea lor.

În ianuarie 2024 Cabinetul Federal a aprobat strategia de nutriție a Guvernului Federal „Mâncare bună pentru Germania”⁴⁵, care a fost elaborată sub conducerea BMEL. Acesta reunește aproximativ 90 de măsuri pe termen scurt, mediu și lung, printre care se numără și asigurarea unei game mai bogate de produse sănătoase și durabile inclusiv prin extinderea lanțurilor valorice organic-regionale și sprijinirea artizanilor alimentari în procesarea ecologică.

De asemenea, Ministerului Federal al Alimentației și Agriculturii (BMEL) a demarat în noiembrie 2024 măsura de finanțare „RegioKost – Dezvoltarea structurilor de prelucrare a alimentelor regionale”⁴⁶ prin care se oferă finanțare de până la 230.000 de euro pentru proiecte model și inovatoare de înființare și extindere a structurilor de procesare a alimentelor regionale (în primul rând în unități sau companii mai mici). Măsura de finanțare are ca scop consolidarea structurilor regionale de creare de valoare în regiunile rurale din Germania și are scopul de a contribui la asigurarea participării și consolidarea serviciilor publice. Măsura de finanțare face parte din Programul Federal pentru Dezvoltare Rurală și Creare Regională de Valoare.

Germania, recunoaște importanța micro-distilerii locale pentru economie, cultură și tradiție și le oferă sprijin prin diverse politici, reglementări și programe naționale.

Din 1919 și până în 2017 a funcționat Legea privind monopolul de stat asupra alcoolului (Branntweinmonopolgesetz), care reglementa producția și comercializarea băuturilor alcoolice pe teritoriul Germaniei, inclusiv distilarea. În cadrul acestui monopol, statul prelua alcoolul de origine agricolă produs de distilerii la prețuri garantate și îl vindea. Întrucât ajutorul de stat acordat în cadrul monopolului băuturilor spirtoase nu era compatibil cu UE, Legea ajutorului de stat, monopolul german al băuturilor spirtoase a fost abolită, iar Administrația Federală a Monopolului pentru Spirtoase desființată.

De la 1 ianuarie 2018, noua Lege privind impozitul pe alcool și Ordonanța privind impozitul pe alcool⁴⁷ au intrat în vigoare ca reglementări succesore în temeiul legii accizelor.

⁴⁴ <https://www.bmel.de/DE/themen/ernaehrung/ernaehrungsreport2024.html>

⁴⁵ <https://www.bmel.de/DE/themen/ernaehrung/ernaehrungsstrategie/ernaehrungsstrategie.html>

⁴⁶ <https://www.bmel.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2024/124-regiokost.html>

⁴⁷ <https://www.gesetze-im-internet.de/alkstvt/>

Taxa pe alcool⁴⁸ (până la 31 decembrie 2017 termenul legal era „taxa pe băuturi spirtoase”) este o taxă de consum care a fost armonizată în Uniunea Europeană începând cu 1 ianuarie 1993. Aceasta înseamnă că legea germană a taxei pe alcool se bazează pe directive comune ale UE. Este colectată de administrația vamală, iar veniturile fiscale merg către guvernul federal. În zona fiscală germană (Republica Federală Germania fără zona Büsingen și fără insula Helgoland), „alcoolul” și „bunurile alcoolice” sunt supuse taxei pe alcool în conformitate cu Legea privind taxa pe alcool. Printre acestea se numără, de exemplu, produse precum țuica de fructe, rom, diverse lichioruri sau chiar arome alimentare care conțin alcool. Cota standard de impozitare pentru un hectolitru de alcool pur este de 1.303 euro. Legiuitorul a stabilit cote de impozitare reduse pentru așa-numitele distilării de constatare a compensației, proprietarii de materiale și micile distilării închise.

În ceea ce privește meșteșugarii, schema de sprijin a Guvernului Federal destinată acestora sprijină investițiile în start-up-uri, restructurare, extinderi de afaceri artisanale, formare profesională și educație continuă, precum și recrutarea de muncitori calificați și transferul de tehnologie. Pentru a sprijini întreprinderile artisanale în depășirea provocărilor din ce în ce mai mari, Ministerul Federal al Economiei și Protecției Climatice⁴⁹ pune la dispoziția acestora o rețea de consultanță în sectorul meșteșugăresc. Finanțarea tuturor modulelor este asigurată de Asociația Centrală a Meșteșugurilor Germane (ZDH)⁵⁰ și este susținut și de către Centrul de Control pentru Transferul Tehnologic în Meșteșuguri și Institutul Heinz Piess pentru Tehnologia Meșteșugurilor (HPI)⁵¹ din Hanovra.

De asemenea, Ministerul Federal al Economiei și Protecției Climatice finanțează cu peste 1,3 milioane de euro anual Institutul German de Meșteșuguri (DHI)⁵², o instituție centrală de cercetare și servicii pentru sectorul meșteșugurilor. Activitatea DHI este susținută și de statele federale, precum și de sectorul meseriilor calificate.

În plus, guvernul federal încurajează și facilitează participarea meșteșugarilor la Târgul Internațional de Artizanat din München⁵³, care în acest an se va desfășura în perioada 12-16 martie. În fiecare an la acest eveniment este acordat Premiul Federal pentru realizările inovatoare remarcabile în sectorul artizanal. Un juriu independent prezidat de Ministerul Federal pentru Economie și Protecția Climei selectează până la 10 câștigători care au demonstrat inovație în domeniul lor de activitate. Pe lângă un clip publicitar gratuit pentru câștigătorii premiului, pe care îl pot folosi și în scopuri de marketing în afacerile post-târg, și un premiu în numerar de 5.000 EUR, câștigătorii premiului primesc și un certificat semnat de Ministrul Federal pentru Economie și Protecția Climei.

⁴⁸https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/Service/FAQ_Glossar/Glossar/Functions/glossar.html?lv2=176512&lv3=176534#glossar176534

⁴⁹<https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Artikel/Mittelstand/handwerksfoerderung.html>

⁵⁰<https://www.zdh.de/>

⁵¹<https://hpi-hannover.de/>

⁵²<https://dhi.zdh.de/>

⁵³<https://www.ihm.de/>

GRECIA

Grecia are o serie de politici publice care sprijină și protejează producătorii locali, în special în sectoarele cheie ale economiei sale, cum ar fi agricultura, industria alimentară și turismul. Aceste politici sunt menite să stimuleze creșterea economică, să creeze locuri de muncă și să consolideze competitivitatea produselor grecești pe piața internă și internațională.

În ceea ce privește Indicațiile geografice protejate (IGP) și Denumirile de Origine Protejate (DOP), Grecia a înregistrat numeroase produse tradiționale, cum ar fi brânza feta, uleiul de măsline Kalamata sau vinul Santorini pentru a le proteja de concurența neloială și a le spori valoarea pe piață.

Agricultura greacă este formată din aproximativ 700 000 de ferme, care sunt destul de mici ca dimensiune, o fermă medie fiind de cca 7 hectare⁵⁴. Sectorul agricol grec are aproximativ 400 000 de angajați, reprezentând 10% din ocuparea forței de muncă din toate sectoarele.

Ministerul Dezvoltării Rurale și Alimentației lucrează în colaborare cu fermierii și alte părți interesate în vederea promovării agriculturii durabile, siguranței și securității alimentare, a viabilității sectorului și a prosperității zonelor rurale din Grecia. La începutul lunii februarie 2025, ministerul a lansat serviciul electronic de eliberare a certificatelor⁵⁵ „Fermier profesionist” și „Deținător de fermă”, care le oferă fermierilor posibilitatea de a tipări digital certificatul de înregistrare în Registrul Fermierilor și Exploatațiilor Agricole (MAAE) utilizând tehnologii digitale, astfel încât să aibă acces imediat la serviciile necesare, fără întârzieri și călătorii inutile.

În Grecia, ca de altfel în toate țările din bazinul mediteraneeen, tradiția vinificației este una deosebit de bogată. Grecii au și o formă specială de agroturism, ”Drumurile Vinului”⁵⁶, cu un traseu atent selectat, care traversează cele mai pitorești locuri lorzone viticole și include vizite la crame locale, degustări de vinuri locale însoțite de produsele tradiționale ale gastronomiei regionale, precum și vizite la așezări tradiționale - muzee, situri arheologice etc. De-a lungul traseelor, restaurantele, tavernele, *ouzeriile* și hotelurile oferă ospitalitate de calitate și completează cunoștințele turiștilor cu privire la Grecia și cultura ei.

Cu sprijinul Camerei de Comerț și Industrie Eleno-Germană, sub egida Ministerului Dezvoltării Rurale și Alimentației, în 2024 8 mici producători locali și 3 companii grecești au participat la Expoziția internațională de vânzare directă de alimente și băuturi, FOOD & LIFE 2024⁵⁷, care a avut loc la München în perioada 27 noiembrie - 1 decembrie. Cei 8 producători locali s-au prezentat cu produse precum

⁵⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/greece_en

⁵⁵ <https://www.minagric.gr/2013-04-05-10-13-09/ministry-example/ypaat-grafeio-typou/deltiatypou/17429-dt070225>

⁵⁶ <https://www.visitgreece.gr/el/inspirations/the-wine-routes-of-greece/>

⁵⁷ <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3892287/isxuri-i-elliniki-summetoxi-sti-diethni-ekthesi-trofimon-kai-poton-food-life-2024-sto-monaxo/>

ulei de măsline, măsline, vin, miere și produse apicole, suc, dulceturi și săpunuri din plante.

Producătorii eleni locali de alcool sunt reprezentați de diverse asociații profesionale, care le oferă sprijin în diverse domenii, cum ar fi consultanță juridică, marketing și promovare.

Una dintre aceste este Asociația Producătorilor Greci de Spirtoase și Băuturi Alcoolice (SEAOP)⁵⁸, înființată în 1995, după separarea activităților Asociației istorice a Industriilor Vinului și a Băuturilor din Grecia în două sectoare: Vinificație și Distilerie. Este organismul sectorial al companiilor grecești care produc și distribuie băuturi grecești de origine din struguri (alcool de tescovină de struguri, băuturi spirtoase de vin, stafide și alte produse de origine din struguri), ouzo, lichioruri și alte băuturi alcoolice. Membrii săi sunt persoane fizice sau juridice a căror activitate este legată de producția și îmbutelierea de ouzo, băuturi spirtoase și alte băuturi alcoolice. Potrivit cifrelor de pe site-ul SEAOP, membrii săi distribuie 76% din băuturile îmbuteliate în Grecia, în timp ce exportă 75% din băuturile exportate din țară.

Grecia acordă o importanță deosebită susținerii și protecției artizanilor și meșteșugarilor locali, recunoscând rolul lor crucial în conservarea patrimoniului cultural și a tradițiilor, dar și în dezvoltarea turismului. Astfel, în anul 2022, Ministerul Culturii și Sportului și Universitatea din Tesalia au demarat un program strategic⁵⁹ pentru reconstrucția, dezvoltarea și redefinirea meșteșugului grecesc, care își propune să revigoreze meșteșugul elen și să sprijine artizanii-artiști ai țării.

Acordul de Program dintre cele două instituții prevede acțiuni pentru crearea unui model sustenabil de dezvoltare și susținere a afacerilor din sectorul *Artizanat* cu aplicare de proiecte pilot în țesut / prelucrarea textile, prelucrarea lemnului și ceramică, desfășurate în regiunile Macedonia de Vest, Tesalia, Epir, Est. Macedonia - Tracia, Creta, Peloponez, Egeea de Sud și Egeea de Nord, sprijinind apariția unei noi generații de meșteri prin formare și certificare profesională, prin măsuri de sprijin pentru afaceri și accesarea de rețele internaționale. De asemenea, programul își propune cartografierea sectoarelor de țesut, olărit și prelucrarea lemnului din zonele selectate pentru implementare de proiecte-pilot, interconectarea meșteșugului cu structurile educaționale și culturale și proiectarea unui proces educațional cuprinzător în sectorul artizanat, promovarea capitalului uman și noua generație activă de folosire și reutilizare a materialelor mici în sectorul de artizanat afaceri și profesioniști, prin crearea de rețele și crearea de clustere de afaceri relevante.

⁵⁸ <https://www.seaop.gr/>

⁵⁹ <https://yatromanolakis.gr/2022/09/12/%CF%84%CE%BF-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC/>

În 2023 Guvernul elen a demarat, prin Ministerul Culturii, un Program educațional pentru dezvoltarea abilităților legate de Meșteșuguri⁶⁰, care urmărește:

- Dezvoltarea unei noi generații de artizani prin formare și certificare profesională.
- Sprijin în afaceri și crearea de rețele internaționale a artizanilor.
- Modernizarea și conservarea meșteșugurilor tradiționale grecești.
- Crearea condițiilor pentru ca participanții la cursuri să intre în contact cu meșteșugarii locali și cu practicile tradiționale.
- Consolidarea economiei locale și promovarea patrimoniului cultural al Greciei.

În 2024, Ministerul Culturii din Grecia, în colaborare cu Universitatea din Thessalia, Universitatea Națională Tehnică din Atena și Universitatea Aristotel din Salonic, au demarat un program pentru renașterea meșteșugurilor grecești⁶¹ cu materii prime tradiționale. Proiectul de cercetare, cu un buget de 306.819 euro, finanțat din Fondul de Recuperare, se înscrie într-un proiect mai amplu al Ministerului Culturii, intitulat „Acțiuni pregătitoare pentru implementarea unei strategii model pentru reconstrucția/dezvoltarea și redefinirea meșteșugului grecesc”, în valoare totală de 2,25 milioane euro din Fondul de recuperare. Scopul proiectului de cercetare este de a contribui la promovarea și renașterea meșteșugului grecesc, și mai precis a țesutului, prelucrarea lemnului și olăritul, prin studiul lanțurilor valorice a trei materii prime tradiționale: lână, lemn și lut.

ITALIA

Din punct de vedere economic, pentru valoarea adăugată generată, agricultura și producția agroalimentară, reprezintă unul dintre cele mai importante sectoare productive din Italia, cu o cifră de afaceri⁶² de peste 260 de miliarde de euro.

În Italia există Legea-cadru „Made in Italy”⁶³, care își propune să susțină și să promoveze, atât la nivel național, cât și internațional, excelența în producție și moștenirea culturală a țării. Odată cu adoptarea actului normativ:

- Autoritățile de stat, regionale și locale lucrează împreună pentru a crea un mediu în care excelența italiană poate continua să crească și să fie apreciată în întreaga lume.
- Se promovează consolidarea lanțurilor de aprovizionare strategice italiene, recunoscându-le ca artere vitale ale economiei naționale. Acest lucru include nu doar investiții direcționate în companii, cu o atenție deosebită celor cu potențial ridicat, ci și o simplificare a procedurilor birocratice și un angajament puternic pentru o mai mare autonomie în

⁶⁰ <https://greece20.gov.gr/?projects=ekpaideytiko-programma-gia-tin-anaptyxi-dexiotiton-poy-schetizontai-me-ti-cheirotechnia>

⁶¹ <https://www.protothema.gr/culture/article/1512920/upourgeio-politismou-ekponei-programma-gia-tin-anaviositis-ellinikis-heirotehnias-me-paradosiakes-protos-ules/>

⁶² <https://www.politicheagricole.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7681>

⁶³ <https://www.mimit.gov.it/it/made-in-italy/legge-quadro>

materie de materii prime și energie, esențială pentru rezistența și protecția sistemului de producție italian.

- Promovarea producătorilor locali se face prin înființarea de expoziții permanente, promovarea inițiativelor care pun în valoare patrimoniul cultural imaterial și sprijinirea campaniilor publicitare care arată lumii frumusețea și calitatea produselor italienești.
- Au fost introduse măsuri stricte împotriva contrafacerii și a utilizării speculative a Italian Sounding, protejând astfel consumatorii și întreprinderile care funcționează corect. Prin certificarea de calitate pentru restaurantele italiene din străinătate și introducerea unei mărci oficiale pentru produsele autentic italiene, guvernul italian urmărește să se asigure că valorile de excelență și autenticitate sunt recunoscute și respectate pretutindeni.
- Este modelată o nouă generație de profesioniști cu înaltă calificare prin cursuri de formare specifice, precum *Liceul Made in Italy*, care intenționează să integreze disciplinele tradiționale cu învățarea în domenii precum modă, gastronomie, mecanică sau artă.
- A fost introdus „Registrul asociațiilor naționale ale Orașelor de Identitate”⁶⁴. Decretul de introducere a acestui registru definește cerințele pentru obținerea denumirii de „oraș al identității” și stabilește procedurile de înregistrare. „Orașele identității” sunt acele municipalități care se remarcă prin producția de excelență agricolă legată de teritoriu, cum ar fi: produse certificate DOP, IGP, ecologice, SQNPI, SQNZ, SQNBA (cu cel puțin 30 % din producție certificată) și produse agricole cu o tradiție consolidată de cel puțin 50 de ani, legate de valori de mediu, istorice și culturale.

De asemenea, prin decretul nr. 3424 din 15 septembrie 2017, se stabilește că Departamentul de Competitivitate, Calitate Agroalimentară, Curse de cai și Politici de pescuit, este responsabil de Inventarul național al patrimoniului agroalimentar italian - INPAI în scopul identificării, catalogării și documentării elementelor culturale referitoare la tradițiile agroalimentare tipice italiene.

În Italia există și *indicația opțională de calitate Produs de munte*, Ministerul Agriculturii, Suveranității Alimentare și Pădurilor publicând pe site-ul instituției listele cu produsele care au această indicație⁶⁵, în funcție de regiunile de proveniență.

În ceea ce privește producătorii de alcool, aceștia sunt reprezentați de AssoDistil, Asociația națională a producătorilor de etanol și băuturi spirtoase, înființată în 1946, care are drept membri peste 95% din producătorii italieni de băuturi spirtoase și alcool etilic din materii prime agricole. Producția de alcool este strict reglementată în Italia, pentru a asigura siguranța consumatorilor și respectarea legilor fiscale. Companiile care doresc să înceapă să producă alcool trebuie să obțină autorizații specifice și să respecte reglementările locale, care pot varia foarte mult⁶⁶.

⁶⁴ https://www.politicheagricole.it/registro_associazioni_citta

⁶⁵ <https://www.politicheagricole.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/11687>

⁶⁶ <https://il-tec.com/produzione-alcolici-guida-completa/>

Meșteșugarii italieni sunt sprijiniți în activitatea lor și în promovarea afacerilor de către Camerele de Comerț, Industrie, Meșteșuguri și Agricultură, organizate la nivel regional și local⁶⁷. Reglementările⁶⁸ care privesc categoria meșteșugarilor sunt diferite, în funcție de regiunea de proveniență.

POLONIA

În Polonia este în vigoare Legea privind zonele economice speciale⁶⁹ (ZES) – teritorii naționale în care activitățile economice (producție și servicii) pot fi desfășurate în condiții preferențiale. Principalul obiectiv al înființării acestora a fost accelerarea creșterii economice a regiunilor mai puțin dezvoltate, a zonelor cu rate ridicate ale șomajului și a zonelor aflate în curs de restructurare. Funcționarea Zonelor Economice Speciale (ZES) este menită să ajute la accelerarea dezvoltării acestor regiuni prin, printre altele, atragerea de noi investiții, dezvoltarea exporturilor și crearea de noi locuri de muncă. Există 14 Zone Economice Speciale (ZES) în Polonia, fiecare dintre acestea fiind formată din mai multe subzone. Companiile care investesc și desfășoară activități comerciale în Zonele Economice Speciale (SEZ) din Polonia au dreptul la ajutor public sub formă de scutiri de impozit pe venit (PIT sau CIT). Sfera de aplicare a scutirii include veniturile din activități desfășurate în zonele economice speciale (ZES) pe baza unui permis obținut.

Polonia a implementat politica europeană “De la fermă la furculiță” într-un mod original, prin proiectul-pilot “Certificarea alimentelor poloneze”⁷⁰. Acesta s-a desfășurat în perioada 2021-2023, și a implicat organizații industriale participante pe piața cartofilor, cărnii de vită și cărnii de porc și a presupus elaborarea unui sistem informatic care să asigure monitorizarea și identificarea eficientă a informațiilor despre produsele agroalimentare din lanțul de aprovizionare. Au fost incluse în implementarea proiectului entități direct participante în lanțul de aprovizionare cu alimente: de la producători agricoli, fabrici de procesare (abatoare, unități de tăiere, unități de porționare, unități de ambalare) până la companii de transport și depozitare – în cele din urmă 66 de entități: 43 de la piața cărnii de vită, 18 de la piața de carne de porc și 5 de la piața de carne de porc. Proiectul a confirmat că, folosind instrumentul pilot al sistemului informatic, acesta este fezabil să se ofere participanților de pe piață informații care confirmă autenticitatea, calitatea și siguranța alimentelor.

Centrul Național de Sprijin pentru Agricultură, entitate aflată în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale din Polonia, monitorizează piețele agricole, promovează la nivel extern producătorii locali⁷¹ și organizează evenimente

⁶⁷ <https://www.registroimprese.it/home>

⁶⁸ <https://www.to.camcom.it/normativa-artigianato>

⁶⁹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19941230600>

⁷⁰ <https://www.gov.pl/web/kowr/paszportyzacja-polskiej-zywnosci>

⁷¹ <https://www.gov.pl/web/kowr/promocja-zagraniczna>

care promovează mâncarea poloneză de înaltă calitate, la care au prioritate să participe producătorii direcți⁷².

De asemenea, Centrul are în desfășurare activități intense de promovare națională a producătorilor locali. Principalul proiect în acest sens este “#BuyConsciously (#Cumpără în mod conștient)”⁷³, al cărui scop principal este susținerea competitivității produselor agricole și agroalimentare poloneze. Acesta se desfășoară pe mai multe paliere, cel mai important fiind încurajarea producătorilor de alimente polonezi să participe la sistemele de calitate și a consumatorilor să acorde atenție marcajelor alimentare și certificatelor de pe ambalaje. Polonia are în acest sens 3 mari categorii de produse:

1. Produse alimentare cu marcate

Produsele alimentare care nu sunt produse în sisteme de calitate, ci au trăsături specifice care le deosebesc și le fac astfel speciale și unice. Acestea includ valori precum originea materiilor prime utilizate în producție sau metodele tradiționale de fabricație:

- Semnul **DESCOPERĂ MÂNCAREA BUNĂ**⁷⁴ informează despre calitatea ridicată și stabilă a unui produs alimentar.
- Marca **POLISH PRODUCT**⁷⁵ este o garanție că produsul a fost fabricat în Polonia folosind materii prime poloneze.
- Marca de **PRODUȚIE INTEGRATĂ**⁷⁶ este o garanție că produsele agricole au cele mai înalte valori biologice și nutriționale și sunt sigure pentru sănătatea umană.
- Mărcile **FĂRĂ OMG**⁷⁷ garantează că produsul nu conține organisme modificate genetic sau că provine de la animale care nu au fost hrănite cu furaje modificate genetic.

2. Produse certificate conform sistemelor naționale de calitate

Alimentele marcate cu următoarele semne oferă o garanție a calității datorită utilizării unor metode și principii de producție specifice, riguroase, cu o atenție deosebită acordată calității și originii materiei prime din care sunt produse.

- **QAFP** - Sistemul de garantare a calității alimentelor acordă atenție bunăstării animalelor, sănătății consumatorilor și calității culinare a cărnii. Include carcase și elemente culinare de porc, pui și curcan, precum și mezeluri de pasăre și porc și vită.
- **QMP** - Sistemul de asigurare a calității cărnii de vită pune accent pe standarde ridicate de bunăstare a animalelor. Aceasta este o garanție a

⁷² <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/dla-producentow/>

⁷³ <https://www.gov.pl/web/kowr/kupujswiadomie>

⁷⁴ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/poznaj-dobra-zywnosc>

⁷⁵ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/produkt-polski1>

⁷⁶ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/integrowana-produkcja-roslin>

⁷⁷ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/zywnosc-i-pasze-wolne-od-gmo>

unei surse dovedite de carne, carne de vită moale și fragedă și un gust excelent.

- **Tradiție de calitate** - Un sistem de calitate conceput pentru a distinge produsele tradiționale de înaltă calitate, cu o istorie de producție de cel puțin 50 de ani.

3. Produse cu certificate UE

Sistemul de etichetare UE (DOP, IFP, specialitate tradițională garantată, producție ecologică) garantează calitatea excepțională a unui produs rezultată din condiții regionale specifice, istorie sau tradiție unică de fabricație.

Din proiectul „#BuyConsciously” face parte și „Bătălia Regiunilor”⁷⁸, o competiție culinară la nivel național în care echipele din Asociațiile de Gospodine Rurale pregătesc un preparat regional pe baza propriei rețete și a produselor locale.

În ceea ce îi privește pe micii producători de alcool, o parte dintre aceștia sunt reprezentați de către Asociația Poloneză a Distilatelor Artizanale⁷⁹. Organizația a fost înființată în 2021, când mai multe companii mici, în mare parte de familie, au decis să își unească forțele și să implementeze proiecte comune legate de participarea la evenimente expoziționale, schimbul de cunoștințe și comunicări de marketing. Asociația a fost înființată pentru a promova distilarea internă la scară micro.

Începând cu anul 2022 Polonia a redus la jumătate accizele pentru micile distilării⁸⁰ aparținând producătorilor de fructe, micilor producători de vin, băuturi fermentate și hidromel (băutură alcoolică cu un conținut ridicat de alcool (cca. 12,5), dulce și parfumată, care se prepară prin fermentația alcoolică a unui amestec de apă cu miere și polen cules de albine, cunoscută și ca „vin de miere”), cu scopul de a facilita dezvoltarea antreprenoriatului pentru micii producători de băuturi alcoolice și pentru a încuraja producătorii locali. Pentru a beneficia de reducerea accizei, producătorii trebuie să aibă certificat de mic producător. În plus, atât micii vinificatori, cât și producătorii de băuturi fermentate care doresc să beneficieze de preferințe fiscale nu sunt nevoiți să producă într-un antrepozit fiscal.

Programul guvernamental „Incubatorul polonez de meșteșuguri”⁸¹ s-a adresat organizațiilor de meșteșuguri promovând sprijinul pentru dezvoltarea acestora ca parteneri strategici ai statului în dezvoltarea antreprenoriatului și a educației profesionale duale. Programul subliniază rolul strategic al meșteșugurilor în Polonia și importanța pe care statul polonez o acordă dezvoltării sale. „Incubatorul de artizanat polonez” s-a desfășurat în perioada 2021-2030 și s-a adresat exclusiv organizațiilor artizanale. Programul a constatat în două sarcini operaționale care au vizat sprijinirea activităților curente ale autoguvernării economice:

⁷⁸ <https://bitwareregionow.pl/>

⁷⁹ <https://polskiedestylaty.com/>

⁸⁰ <https://www.gov.pl/web/finanse/mf-wspieramy-malych-niezaleznych-producentow-napojow-alkoholowych>

⁸¹ <https://niw.gov.pl/nasze-programy/polski-inkubator-rzemiosla/>

- Sarcina 1 - Sprijin instituțional și infrastructural pentru organizațiile meșteșugărești – a avut în vedere finanțarea resurselor tehnice, inclusiv a resurselor informatice, pentru activitățile statutare ale organizației meșteșugărești legate de administrarea formării profesionale în meșteșuguri, desfășurate în baza sistemului de învățământ dual, supravegherea pe parcursul acestuia și realizarea examenelor profesionale și a formării profesionale pentru adulți.
- Sarcina 2 - Dezvoltarea și promovarea educației duale în meșteșuguri – a presupus sprijinirea concursurilor privind meseriile meșteșugărești, ca activitate care vizează familiarizarea copiilor și tinerilor cu oferta de educație și muncă în meșteșuguri.

SPANIA

Spania a dezvoltat o întreagă strategie alimentară, care se bazează pe promovarea alimentelor locale sub sloganul „Alimentos de Spania”⁸² (Alimente din Spania).

Strategia este dezvoltată pe mai multe direcții și paliere, produsele agro-alimentare spaniole fiind intens promovate prin campanii și proiecte legate de evenimente din diverse domenii, precum agro-turism, modă, cultură și sport.

Ministerul Agriculturii, Pescuitului și Alimentației pune la dispoziție cetățenilor diverse inițiative de promovare a achiziției de alimente produse la nivel local⁸³, din proximitatea zonei în care locuiesc.

Pe lângă sistemul de etichetare UE (DOP, IFP, specialitate tradițională garantată) și certificarea biologică a produselor, Spania are și propriul sistem de marcare a alimentelor, prin care se garantează proveniența 100% spaniolă și calitatea produselor. Este vorba despre logo-ul "100% Native Breed" ("100% Rase native")⁸⁴, care permite recunoașterea produselor de la animale autohtone, crescute în mod tradițional. În acest sens au fost create logo-uri individuale pentru fiecare dintre speciile enumerate în Catalogul Oficial al Raselor de Animale din Spania. În prezent există peste 50 de rase cu logo, din 6 specii (păsări, bovine, caprine, cabaline, ovine și porci), dintre care unele sunt în pericol de dispariție.

În plus, în 2016 Ministerul Agriculturii a dezvoltat, exclusiv pentru utilizatorii Organizațiilor, Asociațiilor Organizațiilor Producătorilor de fructe și legume, precum și ai Comunităților Autonome, o aplicație care să îi ajute în activitatea curentă - SOFYH - „Sistemul Organizațiilor Producătorilor de Fructe și Legume”⁸⁵ care conține, printre altele Registrul național al organizațiilor de producători de fructe și legume (OP) și al asociațiilor organizațiilor de producători (AOP),

⁸² <https://www.alimentosdespana.es/es/estrategia-alimentos-espana>

⁸³ <https://www.alimentosdespana.es/es/alimentos-de-proximidad>

⁸⁴ <https://www.alimentosdespana.es/es/sellos-calidad/raza-autoctona>

⁸⁵ <https://www.mapa.gob.es/es/agricultura/temas/regulacion-de-los-mercados/organizaciones-comunes-de-mercado-y-regimenes-de-ayuda/sector-hortofruticola/oopp.aspx>

conform reglementărilor naționale, dar și instrumente precum indicatori pentru raportarea și monitorizarea programelor operaționale.

Spania are un interes crescut în susținerea și protejarea micro-distilerii locale, recunoscând contribuția lor la economie, turism și cultura regională. Alături de Italia și Franța, Spania este una dintre principalele țări care reprezintă sectorul vitivinicol în Europa. Deși nu există o legislație specifică dedicată exclusiv micro-distilerii, acestea sunt incluse în reglementările generale privind producția de băuturi alcoolice și beneficiază de diverse măsuri de sprijin. De exemplu, micro-distilerii pot utiliza marca "Alimentos de España" pentru a-și promova produsele, atestând calitatea și originea lor și sunt încurajate să participe la evenimente și târguri locale, regionale și naționale pentru a-și prezenta produsele. Toate reglementările aplicabile producătorilor de băuturi spirtoase, bere și cidru pot fi consultate pe site-ul Ministerului Agriculturii, Pescuitului și Alimentației⁸⁶.

În ceea ce privește meșteșugarii, Spania are o tradiție îndelungată în producția de ceramică, cu modele și tehnici unice transmise de-a lungul generațiilor. De asemenea, țara are o industrie a pielăriei înfloritoare, fiind recunoscută pentru producția de articole de lux din piele. În plus, artizanii spanioli sunt renumiți pentru textilele lor de înaltă calitate, inclusiv covoare, păături și îmbrăcăminte.

De exemplu, Rețeaua Spaniolă de Dezvoltare Rurală (REDR)⁸⁷, cu fonduri de la Ministerul Drepturilor Sociale, a dezvoltat o platformă prin care sunt promovați artizani și meșteșugari din toate zonele țării și organizează, în acest sens, mai multe evenimente dedicate acestui domeniu.

În egală măsură, meșteșugarii primesc sprijin și din parte altor tipuri de entități, precum organizații sau asociații. Oficio y arte, Organizația Artizanilor din Spania, reunește 23 de asociații regionale, provinciale, locale sau sectoriale ale meșteșugarilor din aproape toate Comunitățile Autonome ale Spaniei, precum și meșteșugari individuali, reprezentând aproximativ 1 000 de ateliere.

Organizația pune la dispoziție pe platforma proprie informații despre:

- Asociațiile meșteșugarilor.
- Administrații publice cu competențe în domeniul meșteșugurilor.
- Organizații publice sau private care dezvoltă programe de sprijin și promovare pentru sector.
- Școli și centre de formare publice și private.
- Magazine care vând artizanat.
- Furnizori de materii prime, unelte și utilaje.

⁸⁶ https://www.mapa.gob.es/es/alimentacion/legislacion/recopilaciones-legislativas-monograficas/lasbebidasalcoholicaslascervezaylasidrasumariocompleto18042024_tcm30-79189.pdf

⁸⁷ <https://artesaniarural.redr.es/>

UNGARIA

În sistemul maghiar al mărcilor de produs, un expert independent certifică originea și fiabilitatea produsului. Pe lângă originea produsului, se examinează și conformitatea cu cerințele legale, astfel încât, dacă se achiziționează produse de marcă, să existe garanția achiziționării unui produs de încredere, care îndeplinește cerințele de siguranță.

Mărcile maghiare⁸⁸ sunt următoarele:

- Produs maghiar - Fabricat în Ungaria, din ingrediente 100% maghiare.
- Produs intern - Peste 50% din ingredientele sale sunt maghiare, iar fiecare pas al procesării a avut loc în Ungaria.
- Produs procesat intern - Un produs procesat în Ungaria, dar care conține în mare parte ingrediente de origine străină. Un exemplu în acest sens este ciocolata, ale cărei ingrediente nu pot fi produse în Ungaria.
- Servicii maghiare - Un serviciu care nu este maghiar poate beneficia de dreptul de protecție dacă are caracteristici care, în ciuda caracterului său național ne-ungar, pot fi considerate maghiare și dacă serviciul conține cel puțin 75% valoare adăugată maghiară.
- Produs excelent - Caracteristicile de calitate ale produselor cu această marcă le fac să iasă în evidență din gama de produse autohtone.

Peste 5.200 de produse și servicii ale unui număr de aproximativ 230 de companii poartă una dintre mărcile comerciale de *produs maghiar*.

În anul 2016 Guvernul Ungariei a emis Decretul nr. 1259, prin care a înființat Centrul de Marketing Agricol⁸⁹, instituție care îndeplinește un rol activ în îmbunătățirea competitivității și a rezultatelor de afaceri ale economiei agricole și alimentare a Ungariei. Scopul Centrului este de a ajuta agricultura maghiară să devină mai competitivă la nivel internațional. Astfel, Centrul de Marketing Agricol derulează campanii de promovare de produs⁹⁰ pentru carne, fructe, lactate, oua, pește și produse apicole.

În paralel, Guvernul Ungariei acordă sprijin financiar agricultorilor, Trezoreria de stat maghiară plătind recent (februarie 2025) către fermieri peste 22 de miliarde de forinți pentru a-i sprijini⁹¹. Aproape jumătate din suma plătită – aproximativ 11,5 miliarde de forinți – a ajuns la 6.500 de producători în cadrul sprijinului de bază și al sprijinului redistributiv.

Pe lângă o mare diversitate de producători de vin, Ungaria se remarcă pe continent și prin producția de pălincă, intens sprijinită și promovată la nivel național. Potrivit legii accizelor din Ungaria⁹², o distilerie care efectuează distilări contractuale de până la 50 de litri este scutită de taxe, iar pentru cantități mai mari de 50 de litri plătește cota de impozitare integrală. Cei 50 de litri de distilat scutiți

⁸⁸ <https://amagyartermek.hu/kivalo-termek#vedjegy>

⁸⁹ <https://www.amc.hu/bemutatkozas/>

⁹⁰ <https://www.amc.hu/kampanyok/>

⁹¹ <https://kormany.hu/hirek/ismet-jelentos-osszeghez-jutottak-a-gazdalkodok>

⁹² <https://palinkaabc.hu/tudastar/berfozes/>

de taxe pot fi utilizați numai pentru consumul personal în gospodăria privată a distilatorului, cu excepția cazului în care produsul alcoolic este vândut unui antrepozit fiscal sau, astfel cum este descris pentru distilarea privată, ca mic producător.

În ceea ce îi privește pe producătorii de produse artisanale și meșteșugari, alături de producătorii de alimente, ei se numără printre beneficiarii Programului “Satul Maghiar”, demarat în 2018 și implementat începând cu anul 2019. Pe parcursul a șase ani, peste 1.100 de miliarde de forinți au fost cheltuiți pentru îmbunătățirea calității vieții maghiarilor care trăiesc în zonele rurale. Prin intermediul acestui program, cetățenii așezărilor cu o populație de sub 5.000 de locuitori sunt încurajați și sprijiniți să își dezvolte mici afaceri locale.

Printre cele mai cunoscute entități de reprezentare a meșteșugarilor și artizanilor se numără: Asociația Asociațiilor de Artă Populară (NESZ)⁹³, Federația Asociațiilor de Artă Populară⁹⁴ și Fundația pentru meșteșugurile maghiare⁹⁵.

WEBOGRAFIE

UNIUNEA EUROPEANĂ

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en

https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1151>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/82/politica-in-domeniul-concurentei>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=LEGISSUM:4353956>

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_ro#bargainingpower

⁹³ <https://nesz.hu/nesz/>

⁹⁴ <https://fesztivalszovetseg.hu/author/nepmuveszeti-egyesuletek-szovetsege/>

⁹⁵ <https://amka.hu/alapitvanyunkrol/>

AUSTRIA

<https://amainfo.at/>

https://www.gutesvombauernhof.at/oesterreich.html#content_top

<https://www.bml.gv.at/>

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004876>

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004874>

<https://www.wko.at/oe/gewerbe-handwerk/handwerkerbonus-basisinformationen-zur-foerderung>

<https://www.bmaw.gv.at/Infos-FAQ/Handwerkerbonus.html>

BELGIA

<https://www.streekproduct.be/>

<https://www.wallonie.be/fr/demarches/demander-la-certification-en-tant-que-produit-de-qualite-differenciee-qualite-plus>

<https://goodfood.brussels/fr/content/la-strategie-good-food-2016-2020?domain=cit>

<https://www.route-biere.com/>

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2014031910&table_name=loi

<https://weblis.economie.fgov.be/fr/artisan>

<https://economie.fgov.be/fr/themes/entreprises/developper-et-gerer-une/reconnaitre-et-valoriser/concours-officiels-d'excellence>

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2009051305&table_name=loi

BULGARIA

<https://www.sme.government.bg/>

https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2022/12/21/ramkova_programa.pdf

<http://www.rzk-sofia.com/>

FRANȚA

<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037547946>

<https://www.economie.gouv.fr/plateformes-responsables>

<https://www.entrepriseetdecouverte.fr/>

<https://www.culture.gouv.fr/Thematiques/metiers-d-art/Les-metiers-d-art-en-France>

<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000031941949/>

<https://www.pci-lab.fr/en/>

<https://www.vma.asso.fr/>

GERMANIA

https://www.bmel.de/DE/Home/home_node.html

<https://www.gesetze-im-internet.de/alkstv/>

https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/Service/FAQ_Glossar/Glossar/Functions/glossar.html?lv2=176512&lv3=176534#glossar176534

<https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Artikel/Mittelstand/handwerksfoerderung.html>

<https://www.zdh.de/>

<https://hpi-hannover.de/>

<https://dhi.zdh.de/>

<https://www.ihm.de/>

GRECIA

https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/greece_en

<https://www.minagric.gr/2013-04-05-10-13-09/ministry-example/ypaat-grafeio-typou/deltiatypou/17429-dt070225>

<https://www.visitgreece.gr/el/inspirations/the-wine-routes-of-greece/>

<https://www.capital.gr/epixeiriseis/3892287/isxuri-i-elliniki-summetoxi-sti-diethni-ekthesi-trofimon-kai-poton-food-life-2024-sto-monaxo/>

<https://www.seaop.gr/>

<https://yatromanolakis.gr/>

<https://greece20.gov.gr/?projects=ekpaideytiko-programma-gia-tin-anaptyxi-dexiotiton-poy-schetizontai-me-ti-cheirotechnia>

<https://www.protothema.gr/culture/article/1512920/upourgeio-politismou-ekponei-programma-gia-tin-anaviosi-tis-ellinikis-heirotehnias-me-paradosiakes-protex-ules/>

ITALIA

<https://www.mimit.gov.it/it/made-in-italy/legge-quadro>

<https://www.politicheagricole.it/>

<https://il-tec.com/produzione-alcologici-guida-completa/>

<https://www.registroimprese.it/home>

<https://www.to.camcom.it/normativa-artigianato>

POLONIA

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19941230600>

<https://www.gov.pl/>

<https://bitwaregionow.pl/>

<https://polskiedestylaty.com/>

SPANIA

<https://www.alimentosdespana.es/es/>

<https://www.mapa.gob.es/es/agricultura/temas/regulacion-de-los-mercados/organizaciones-comunes-de-mercado-y-regimenes-de-ayuda/sector-hortofruticola/oopp.aspx>

https://www.mapa.gob.es/es/alimentacion/legislacion/recopilaciones-legislativas-monograficas/lasbebidasespirituosaslacervezaylasidrasumariocompleto18042024_tcm30-79189.pdf

<https://artesaniarural.redr.es/>

UNGARIA

<https://amagyartermek.hu/kivalo-termek#vedjegy>

<https://www.amc.hu/>

<https://kormany.hu/hirek/ismet-jelentos-osszeghez-jutottak-a-gazdalkodok>

<https://palinkaabc.hu/tudastar/berfozes/>

<https://nesz.hu/nesz/>

<https://fesztivalszovetseg.hu/author/nepmuveszeti-egyesuletek-szovetsege/>

<https://amka.hu/alapitvanyunkrol/>